

Hart voor de jeugd: voortgang transformatie eerste half jaar 2015

Nu de transitie een feit is en gemeenten sinds een half jaar verantwoordelijk zijn voor de jeugdhulp, is het goed een beeld te geven van de stand van zaken waar het de transformatie van de jeugdhulp betreft.

Het regionale beleidsplan **Hart voor de Jeugd** en het toekomstmodel, dat daarin centraal staat, vormen de basis van de transformatie. Het is dan ook opmerkelijk dat er met enige regelmaat gevraagd wordt wanneer we gaan transformeren. Daar zijn we vanaf dag 1 al druk mee bezig en we zien ook al de eerste effecten van ons regionale model en ons regionale beleid, de wijze van contracteren en verantwoorden etc. We werken met budgetplafonds met daarbinnen veel vrijheid voor substitutie en zo min mogelijk administratieve druk. Achteraf wordt per kwartaal gemonitord hoeveel en welke hulp is ingeleverd en hoeveel budget is ingezet.

Transformatie is een containerbegrip waar iedereen eigen beelden bij heeft. Transformeren betekent meer dan andere aanbieders kiezen of minder specialistische hulp contracteren. Het gaat in de jeugdhulp vaak om complexe problematiek die levenslang kan zijn en die met preventie niet te voorkomen of op te lossen is, wat natuurlijk niet zegt dat preventie daarmee zinloos is. Het aantal spelers op de “markt” is beperkt en het is niet zozeer de hulpverlening zelf die het probleem is, maar het systeem dat rondom de jeugdhulp was gegroeid. Voor transformeren is dus een systeemverandering nodig. Zowel op inhoud (omvormen en ontdebellen), samenwerking (ketenzorg en snel op- en afschalen) en financiering (tegengaan perverse prikkels)

Transformeren is een langdurig en ingrijpend proces voor alle betrokkenen: voor cliënten voor gemeenten, voor aanbieders en voor de hele omgeving van kinderen en jongeren. Transformeren doen we in Holland Rijnland vanuit ons beleidsplan Hart voor de Jeugd. Daarin staat een aantal uitgangspunten centraal: vraag gestuurde jeugdhulp die zicht richt op de hele sociale context van jeugd, die integraal is en nabij en die zoveel als mogelijk de eigen kracht versterkt. Jeugdhulp die uitgaat van behandelen en normaliseren en het versterken van het dagelijkse leven.

Wat eerst alleen papier was wordt nu werkelijkheid en praktijk. Hoe loopt die transformatie tot nu toe. Zijn er al resultaten zichtbaar en waar wordt aan gewerkt? Deze notitie wil inzicht geven in de stand van zaken na het eerste half jaar.

In een eerder notitie: “Hart voor de jeugd: bouwstenen voor transformatie” van februari 2015, is weergegeven hoe dit proces er voor 2105 uit zou kunnen zien. Daarbij is uitgegaan van de vijf bouwstenen die landelijk waren aangereikt als ijkpunten voor transformatie. In deze tussenrapportage wordt aan de hand van deze vijf bouwstenen de stand van zaken anno juni 2105 beschreven.

Bouwsteen 1: Een sterke basis

Landelijk advies: Het gaat hier om het versterken van de pedagogische kwaliteit van basisvoorzieningen als scholen, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, sport- en vrije tijdsvoorzieningen etc.

In de regio en in alle gemeenten wordt hier al veel langer op ingezet. Het is de komende tijd vooral zaak het meer preventieve voorveld (verantwoordelijkheid van de individuele gemeente) en de jeugdhulp nauwer met elkaar te verbinden. Een belangrijke schakel daarbij zijn de lokale **jeugd- en gezinsteams**. Die hebben als uitdrukkelijke opdracht zich te verbinden met de lokale structuren en het lokale voorveld en daar consultatie en advies te kunnen geven. Zo brengen we de kennis naar de voorkant. Dan gaat het om onderwijs, kinderopvang, huisartsen, jeugdgezondheidszorg, welzijn, sociale wijkteams etc. In de praktijk zien we dat deze verbinding goed tot stand komt, maar dat er nog verder nagedacht kan worden over de relatie en samenhang met de meer selectieve preventie (specifiek cursusaanbod bv). De teams zelf geven aan hier mogelijkheden in te zien en willen hier een actieve rol in spelen, ook in de uitvoering.

Met het **onderwijs** zijn al langer intensieve gesprekken gevoerd, met name met de samenwerkingsverbanden voor Primair- en Voortgezet Onderwijs in de drie sub regio's over de samenhang met passend onderwijs. Er zijn initiatieven gehonoreerd of voortgezet voor de groep kinderen die intensieve begeleiding in het onderwijs nodig hebben en die anders thuis zitten (bij bv 2Play, de Kleine Wereld, De Oeverpieper, Curium/ESB). Er zijn sub regionale plannen voor o.a. een integraal kindcentrum in de Rijnstreek en plannen in de Leidse regio voor een onderwijszorg combinatie.

Tot slot wordt met het mbo overlegd hoe de hulp aan deze groep leerlingen het best vormgegeven kan worden. Daarbij wordt ingezet op nauwe samenwerking met het JGT en pluscoaches die vanuit het onderwijs ingezet kunnen worden.

Waar nog de nodige aanvullende afspraken over moeten worden gemaakt is over de aansluiting **18+/16+**. We zien dat daar veel onduidelijkheid is. Als de hulp vanaf 18 jaar onder een andere wet valt (de WMO bij begeleiding en beschermd wonen en de Zorgverzekeringswet als het gaat om de ggz) leidend zijn. Alleen wanneer de hulp niet onder andere wetten voortgezet kan worden, kan verlengde jeugdhulp worden ingezet. Waar we nu onder andere tegenaan lopen is dat begeleiding vanuit de Jeugdwet bij het 18 e jaar niet voortgezet kan worden omdat de aanbieder niet is gecontracteerd vanuit de WMO of de hulpvorm niet voorhanden is binnen de WMO. Het lijkt onwenselijk dat hierdoor een knip in de begeleiding optreedt. Dit is vooral een zaak die gemeenten met elkaar kunnen oplossen. Verder is er meerwaarde te behalen uit een nauwere samenwerking met het domein werk en inkomen en (vormen van) wonen. Omdat dit een heel breed terrein is, waar veel partijen

graag over mee willen praten, wat al gauw tot een soort Poolse landdagen zou leiden, is ervoor gekozen te starten met een kleine koplopers groep. Deze groep is nu drie maal bijeen is geweest om na te denken over werkelijk andere vormen van hulp en samenwerking. Jongeren zijn in deze koplopers roep vertegenwoordigd. Actiepunten die tot nu toe uit dit overleg komen:

- overleg over jeugdhulp in het MBO
- Plannen om jongeren zelf veel meer bij de jeugdhulp te betrekken als maatje of ervaringsdeskundigen
- meer samenbrengen van maatjesachtige projecten die er voor deze groep in allerlei vormen
- onderzoek of en hoe we pluscoaches (die worden ingezet vanuit het onderwijs) en JGT's samen kunnen brengen etc.: hiervoor wordt een pilot ontwikkeld.
- Aandacht voor gebrek aan mogelijkheden voor (soms tijdelijk) huisvesting
- Gesprek met fondsen om hen bij initiatieven te betrekken.

Bouwsteen 2: Effectieve eerstelijns hulp

Landelijk advies: Hier kunnen mensen aankloppen zonder verwijzing voor ondersteuning en advies. Gepleit wordt om ook kortdurende specialistische hulp en consultatie vrij toegankelijk te laten zijn.

De **Jeugd- en gezinsteams** in Holland Rijnland omvatten nadrukkelijk ook deskundigheid vanuit de meer specialistische jeugdhulp (ggz, lvb, jeugd- en opvoedhulp etc.). De teams kunnen een groot deel van de ambulante hulp, consultatie en advies en basis diagnostiek zelf oppakken en inzetten. Waar nodig kunnen ze meer specialistische jeugdhulp erbij halen. In de praktijk werkt dit goed, al geven de teams aan dat ze het in de eerste maanden zo druk hebben met een team worden, je verbinden met het lokale veld, het toekennen van pgb's en allerlei meer casuïstiek/contractering vraagstukken, dat ze daar nog te weinig aan toe komen en dat ze op termijn meer zelf zouden kunnen en willen doen. Als we kijken naar de specialistische hulp en de cijfers in het eerste kwartaal dan zien we bij een aantal aanbieders overschrijdingen, met name die aanbieders die vooral begeleiding bieden en daarnaast lichte onderbesteding bij een aantal meer specialistische aanbieders. Het is echter nog veel te vroeg om daar conclusies aan te verbinden. Het werken zonder verwijzingen werkt goed en maakt snelle inzet van jeugdhulp mogelijk.

Bouwsteen 3: Transformatie van de specialistische hulp

Landelijk advies: Hier wordt gepleit voor geïntegreerd werken van jeugdzorg, jeugd ggz, zorg voor jeugdigen met een beperking en speciaal onderwijs. Specialistische hulp kan in het nieuwe stelsel snel worden ingezet. Zodra dit mogelijk is, wordt de hulp ook weer afgebouwd. Bij chronische problematiek moet ook die zorg gericht op de eigen omgeving worden aangeboden. Normaliseren en participeren zijn daarbij sleutelwoorden.

In het Regionaal Transitie Arrangement (RTA) van Holland Rijnland is al een **inhoudelijke agenda** met de aanbieders van specialistische hulp opgesteld. Die voorziet o.a. in meer integrale trajecten, ontdebellen, integrale crisisdienst, afschalen van hulp etc. Dit is een continu proces. In het eerste jaar, dat voor een groot deel nog gedomineerd wordt door zorgcontinuïteit, zien we toch al een aantal positieve ontwikkelingen. Er wordt samengewerkt met de samenwerkingsverbanden waar het gaat om passend onderwijs en aan het ambulantisieren van de jeugdhulp. Ook bij de aanbieders is er veel bereidheid tot nauwere samenwerking bijvoorbeeld binnen de keten jeugd- en opvoedhulp/gesloten jeugdhulp/de jeugdbescherming en jeugdreclassering, maar ook binnen de ggz, waar het aanbod nog versnipperd is en de samenwerking volgens alle betrokkenen versterkt kan worden. Direct na de zomer vinden verdere gesprekken plaats. We zijn in gesprek over het versterken van bijvoorbeeld pleegzorg in allerlei vormen dat een alternatief kan bieden voor residentiele hulp. Conform het advies van de MO Groep ("Samen verder, verder samen: zorgen voor kinderen met complexe problemen"- Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, 2014) wordt ook aan de aanbieders van specialistische hulp gevraagd meer te doen dan het behandelen van een specifiek probleem. De zorg moet zich ook richten op het dagelijks leven voor een kind of gezin. Een specialist behandelt én normaliseert.

We zien bij de meeste aanbieders een duidelijke beweging in deze richting, die nog verder versterkt kan worden in de verlengingsafspraken voor 2016.

Bouwsteen 4: Vernieuwing van de jeugdbescherming

Landelijk advies: Hier wordt gepleit voor jeugdbescherming die onlosmakelijk verbonden is met alle onderdelen van de jeugdketen, onder het motto: meer veiligheid en minder dwang. Lokale professionals en jeugdbeschermers werken nauw samen. Er moeten meer mogelijkheden zijn om burgers en hun netwerk bij de jeugdbescherming te betrekken.

Ook hier zijn de eerste resultaten zichtbaar. Zo is de jeugdbeschermingstafel, waarbij ouders aan tafel zitten en waarbij wordt gekeken of en hoe bv een ondertoezichtstelling kan worden voorkomen, een succes. Zozeer zelfs dat er meer vraag is dan waarin was voorzien. Alle

betrokkenen onderschrijven de meerwaarde van deze aanpak, al blijven vechtscheidingen Een groot deel van de casuïstiek betreft vechtscheidingen.

De GI's (gecertificeerde instellingen) Jeugdbescherming West is zo gecontracteerd dat er ruimte is voor het voorkomen van dwang en bij te dragen aan het hulpproces vanuit de JGT's etc.

Tot slot wordt bij de GGD en rondom Veilig Thuis een meer bemoeizorg poot geconcentreerd die op signalen van burgers, politie, hulpaanbieders etc. kan worden ingezet en waar de integrale crisisdienst 0-100 een plek krijgt.

Bouwsteen 5: Een nieuwe professional?

Landelijk advies: Professionals moeten handelend kunnen optreden, gaan uit van (het versterken van) eigen kracht en adviseren ook mede opvoeders. Er is een pleidooi voor T-shaped generalisten en T-shaped specialisten: professionals die breed georiënteerd zijn, maar ook beschikken over gespecialiseerde expertise. Er moet worden geïnvesteerd in lerende professionals en lerende organisaties, intervisie, consultatie, reflectie. Een meet-, leer- en verbetercyclus op alle niveaus

De Jeugd- en gezinsteams werken zeker binnen deze setting. Ze zijn gelijktijdig generalist en specialist en kunnen daartussen schakelen. Ze zijn in hoge mate zelfsturend en krijgen ruimte om hun eigen werk vorm te geven, waar nodig en gevraagd samen met moederorganisaties en gemeenten. Ze werken vraaggericht en kunnen verbindingen leggen met de sociale context van jeugdigen en gezinnen en doen aan intervisie. Het is zaak deze ontwikkeling met elkaar te blijven stimuleren en faciliteren.

Niet onbelangrijk hier is de wijze waarop de regio gecontracteerd heeft en verantwoording vraagt. Die gaat uit van vertrouwen in de professionals en biedt veel ruimte om hulp op maat in te kunnen zetten, aan substitutie te doen (maar wel binnen de budgetafspraken). Dit levert naar mening van de aanbieders veel mogelijkheden om zorg op maat te kunnen leveren en beperkt knellende regels en administratieve lastendruk.

Tot slot zoeken gemeenten in Holland Rijnland naar verantwoordings- en monitoringsvormen die uitgaan van tellen en vertellen. De monitor van de JGT's biedt daartoe een eerste aanzet, maar deze wijze van monitoring kan nog uitgediept en verbreed worden. Daarbij staat het leren met en van elkaar centraal.

Tot slot

Samenvattend kunnen we zeggen dat er heel hard gewerkt wordt om met elkaar nieuwe wegen te vinden die moeten zorgen voor betere jeugdhulp. We staan er als regio best goed

voor: we werken vanuit een inhoudelijke visie, geven ruimte aan professionals en stimuleren in de volle breedte samenwerking. De eerste voorzichtige resultaten of veranderingen worden zichtbaar. Het regionale model gaat werken en werpt zijn eerste voorzichtige vruchten af. Maar we zijn er nog lang niet. Transformeren is een zaak van lange adem, waarbij het soms kan schuren. Waarbij je ondanks bezuinigingen toch met elkaar op zoek gaat naar mogelijkheden en naar wat werkt.

Aan gemeenten de taak om dit complexe meerjarige proces te blijven voeden en faciliteren en daarbij op te treden als een kritische maar betrokken opdrachtgever in het belang van jeugd en gezinnen in onze gemeenten.

Namens de Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap Jeugdhulp
Marion Goedhart
Projectleider transformatie TWO Holland Rijnland